

Andrew Pyper

De moordkring

Vertaald door
Mieke Vastbinder

Anthos|Amsterdam

LABOUR DAY 2007

Ik wist niet dat mijn zoon zich aan de hand van de sterren kon oriënteren.

Zuiderkroon. Lier. Dolfijn.

Sam maakt neusafdrukken op het raampje naast de passagiersstoel, terwijl we over de snelweg de stad uit rijden. Hij noemt sterrenbeelden op en fluistert bij elke bocht die ik neem 'Zuid' en 'Oost' en 'Noord'.

'Waar heb je dat geleerd?'

Hij kijkt me aan met dezelfde blik als toen ik een paar avonden geleden zijn kamer binnenkwam en zag dat hij plastic marinier-tjes een voor een met de katapult het dak van de burens schoot. 'Ik ben terrorist,' zei hij toen ik vroeg waar hij dacht dat hij mee bezig was.

'Wat geleerd?'

'De sterren.'

'Boeken.'

'Welke boeken?'

'Gewoon bóéken.'

Bij Sam weet ik dat ik verder niets te weten kom. Dat komt doordat we allebei lezers zijn. Niet per se uit passie, maar van nature. Observatoren. Critici. Interpreteerders. We lezen boeken

(de laatste tijd voor mij de recentere, woedende Philip Roth, en voor Sam Robinson Crusoe, in stukjes verteld voor het slapen-gaan). Maar ook stripboeken, reisbrochures, graffiti op de wc, gebruiksaanwijzingen, recepten op de doos ontbijtgranen. Het onderwerp doet er niet toe. Met lezen vertalen we de wereld in een taal die we op z'n minst gedeeltelijk begrijpen.

'Noord,' zegt Sam met zijn neus tegen het glas, als ik de B-weg afdraai en in de rij voor het loket ga staan.

We turen allebei door de voorruit naar de donkere vlakke boven aan de helling. Een vierkante zuil die uit een maïsveld in Ontario oprijst als het laatste overblijfsel van een oude muur.

'Mus-tang Drive-in. Laat-ste van het sei-zoen. Film-ma-rathon op La-bour Day,' leest Sam als we langs het bord rijden.

Hij bukt zich om de neoncowboy op een bokkend paard te zien, het herkenningsteken van de Mustang dat ons in het donker de weg wijst.

'Ik ben hier weleens geweest,' zegt hij.

'Weet je dat nog?'

'Dat licht. De man op het paard.'

'Toen was je nog heel erg klein.'

'Wat ben ik nu dan?'

'Nu? Nu ben je een boeklezende, sterrenkijkende jongeman.'

'Nee,' zegt hij met een grimas. 'Ik ben acht en ik onthou gewoon dingen.'

We zijn hier gekomen, weduwnaar en zoon, om naar de laatste film van de zomer te kijken in een van de laatste drive-ins van het land. De laatste van de laatste.

Tamara – Sams moeder, mijn vrouw – is acht maanden na Sams geboorte gestorven. Sindsdien heb ik het ouderlijk nut van de bioscoop ondervonden. In een donkere bioscoop (of hier, in een donker maïsveld) beleven Sam en ik intimiteit zonder de gevaren van praten. Dat heeft iets uitgesproken mannelijks. De band tussen vader en zoon tijdens voornamelijk zwijgende hobby's, zoals vliegvisserij of naar honkbalwedstrijden kijken.

De man achter het loket denkt even na als hij Sam op de stoel naast me ziet zitten. De hoofdfilm van vanavond – een enge Hol-

lywood-thriller die nu de laatste makkelijke zomerdollars bin-nenhaalt – is voor boven de zestien. Ik geef de man een dollarbil-jet dat meer dan genoeg is voor twee kaartjes voor volwassenen. Hij knipoogt en gebaart ons naar binnen, maar geeft geen geld terug.

Het staat tjokvol. De beste plaats die nog over is, is voor de kiosk, helemaal aan de zijkant. Sam wilde verder naar achteren proberen, maar ik weet dat de middelbareschooljeugd daar heen gaat. Wiet en meegesmokkelde whisky, jongens en meisjes en al-les wat ze hier ongestraft kunnen doen. Ik blijf hier, bij de rest van de brave borsten, niet omwille van Sams morele opvoeding, maar uit de afgunstige nostalgie die ik zou voelen als ik dat soort streken zo dicht bij me weet.

‘Het begint!’ roept Sam als de schijnwerpers uitgaan.

Dan ben ik degene die onze stoelen en naar mottenballen rui-kende slaapzakken uit de kofferbak haalt bij alleen het licht van de reclame. Ik schuifel langs de auto en hou mijn blik op het doek gericht. Voor mij is dit het mooiste van de hele drive-inervaring: de oude reclames voor fastfood. Een dansende hotdog, een grijn-zende milkshake en een koor van frietjes. En dan is er iets met een tapdansende uienring die me altijd diep raakt.

Ik klap Sams stoel uit, en dan de mijne. We kruipen naast el-kaar onder de slaapzak.

‘Een pret-ti-ge voor-stel-ling!’ leest Sam van het scherm.

De geparkeerde rijen auto’s wachten tot de hemel voor de laat-ste keer van paars in zwart verandert. Rechts van ons een kort ge-toeter: een busje dat op en neer danst van honkbalspelertjes die hyper zijn van de suiker ontlokt aan de auto’s om ons heen ge-dempt gelach. Maar die geluiden hebben iets zenuwachtigs – ge-blaat in nood, het antwoord met de lege lach. Om deze indruk kwijt te raken, probeer ik zelf te lachen. Een papa-lach. Als die eruit is, adem ik het bekende mengsel van uitlaatgassen, popcorn en aangebrande hamburger in. Met nog iets. Iets van angst. Zwak als het parfum van een vorige gast op het kussen in een motel.

De film begint. Een scène met een horrorinleiding: een don-kere gedaante zit zijn prooi ’s avonds op het platteland achter-

na. Flitsen wanhopig rennen, zwaaiende armen en schoenen en rammelende sleutels aan een riem. Overgang van de zekere stappen van de moordenaar naar het paniekerige rennen van de ander, een val, gesnik, verder kruipen. Een kort shot van handen die druipen van iets wat olie kan zijn, modder of bloed. Een gil van dichtbij.

We weten niet wie die persoon is, dit specifieke slachtoffer, maar we herkennen de context van hopeloos vechten. Het is de droom die we allemaal weleens hebben, de droom waarin onze benen van rubber lijken, de grond in dikke stroop verandert en ons neerhaalt. Achter ons is de dood. Zonder gezicht en zelfverzekerd. Geen last van dergelijke handicaps.

We zitten zo dicht bij het doek dat ik me helemaal in mijn stoel moet omdraaien als ik ergens anders naar wil kijken. Een zee van ogen die door met muggen besmeurde voorruitte terugkijken.

Ik kijk weer voor me uit en leg mijn hoofd in mijn nek. De nachtkoepel van de herfst, eindeloos en koud, geeft me lucht. Voor even. Dan sluiten zelfs de sterren me in.

‘Pap?’

Sam heeft zich door al mijn gedraai omgedraaid. Ik dwing mezelf recht vooruit naar de acteurs op het doek te kijken. Enorm, onontkoombaar. Hun woorden komen van alle kanten, alsof ze binnen in me worden uitgesproken. Al snel wordt de film niet zomaar een droom, maar een specifieke droom die ik duizenden keren heb gehad.

Voor ik het weet sta ik op. De slaapzak valt van mijn knieën.

Sam kijkt naar me op. Nu zijn gezicht half in de schaduw verborgen is, zie ik zijn moeder in hem. Dat geeft hem dat lieve, zijn openlijke kwetsbaarheid. Als ik haar trekken in hem herken krijg ik het vreemde gevoel iemand te missen die er nog is.

‘Wil je iets lekkers?’ vraag ik. ‘Aardappelcrunchy’s?’

Sam knikt. En als ik mijn hand naar hem uitsteek, pakt hij hem.

We schuifelen naar de bron van het licht van de projector. De blauwe straal en af en toe de oranje vlammetjes op de achterbank

waarmee sigaretten worden aangestoken zijn – samen met de doffe gloed van de halve maan – het enige licht om iets bij te kunnen zien. En uit de luidspreker die bij elke auto over het raampje naar binnen hangt dezelfde dialoog.

Het is 'm.

Waar heb je het over?

Dat ding dat onder je bed woont. De ogen die 's avonds vanuit je kast naar je kijken. Het donker. Datgene waar je het bangst voor bent...

Iemand doet de deur van de kiosk open en er valt een kegel licht over onze voeten. Sam rent om erbinnen te blijven. Hij speelt dat hij, als hij de onverlichte grond raakt, in een andere dimensie wordt opgezogen.

En dat worden we toch. De snackbar hoort noch in Sams generatie thuis, noch in de mijne, maar in de tijd waarin mannen een stropdas droegen om een cheeseburger te kopen. Moet je die posters aan de muren zien: blijde gezinnen uit de jaren zestig die uit een gevleugelde Ford stappen om iets lekkers te kopen voor aanbiddelijke Flipper-kindjes. Het eten zou je bijna tegen gaan staan.

Maar niet helemaal.

We hebben een dienblad nodig. Daarop stapel ik kartonnen kuipjes aardappelcrunchy's, in folie gewikkelde hotdogs, uiringen die zo vet zijn dat je door het onderliggende papiertje heen kunt kijken, en een extra grote frisdrank met twee rietjes.

Maar voor we weg kunnen, moeten we betalen. Het meisje bij de kassa praat voor zich uit. 'Je meent het,' zegt ze met openhangende mond. 'Je méént het.' En dan zie ik een snoertje uit haar oor komen. Het kleine microfoongevalletje onder haar kin. 'Echt wáár?'

'Ik ga naar onze stoelen,' zegt Sam, en hij grist een hotdog van het dienblad.

'Kijk uit voor de auto's.'

'Die staan stíl, pap.'

Hij glimlacht medelijdend naar me en rent dan de deur uit.

Als ik heb betaald, sta ik nietsziend in de plotselinge duister-

nis. Er springt een aardappelcrunchy van het blad die onder mijn schoen wordt geplet. Waar heb ik trouwens in vredesnaam de auto geparkeerd? De film komt me te hulp. De hoek van waaruit ik heb gekeken. Iets meer naar voren, aan de zijkant.

En daar staat hij. Mijn oude Toyota. Een auto waarvan ik eigenlijk moet overwegen hem te vervangen, maar die ik nog niet kwijt wil. Het komt door de lippenstift en de eyeliner die Tamara in het handschoenenvakje heeft laten liggen. Elke keer dat ik het opendoe om mijn autopapieren te pakken, rollen ze in mijn hand en is ze weer bij me. Op de passagiersstoel. Ze klapt de zonneklep neer om haar make-up nog even bij te werken. Als we op onze bestemming aankwamen, keek ze me aan en vroeg ze: 'Zie ik er goed uit?' Elke keer dat ik ja zei, was het waar.

Ik hou mijn blik op de omtrek van de Toyota gericht en schaarrel ernaartoe, pal naast het busje met de honkballertjes. Nu zijn ze stil. Ze zijn in de ban van de spannende film.

Waarom doet hij dit? Waarom heeft hij ons niet vermoord toen hij de kans had?

Het blad valt uit mijn handen.

Het komt niet door de film. Het komt door wat ik voor mijn auto zie.

Daar staan onze klapstoelen. De slaapzak.

Maar de slaapzak ligt op de grond. En allebei de stoelen zijn leeg.

Een paar kinderen in het busje horen het blad aan mijn voeten kletteren en gniffelen naar me. Ze wijzen naar de blote worst uit de hotdog op de grond, de kuipjes extra ketchup die over mijn broek zijn gespat. Ik kijk naar hen, en wat er aan mijn gezicht af te lezen is, doet hen de deur dichtschuiven.

Ik loop bij de Toyota vandaan, schuifel over de paden tussen de auto's. Langzame, gerichte blikken alle kanten op. Steek mijn hoofd in auto's en kom honderden Noord-Amerikaanse levens binnen, waarin gerecreëerd wordt – de wiet rokende jongeren, de vretende volwassenen, de stellen die achter in een pick-up languit onder een dekbed liggen.

Maar geen Sam.

Voor het eerst komt het idee de politie te bellen in me op. Maar het blijft maar bij een idee. Sam is nu hooguit drie minuten weg. Hij moet hier zijn. Wat er aan de hand zou kunnen zijn, is niet aan de hand. Het kan niet. Echt niet.

‘Sam!’

De kreet is eruit voordat ik me ervan bewust ben dat ik er adem voor heb gehaald. De naam van mijn zoon komt van iemand anders. Een geschrokken derde.

‘Sam!’

Ik begin te rennen. Eerst zo hard als ik kan. Dan besef ik dat ik zo het einde van de rij niet haal, en ik vertraag tot een drafje. Een man van tegen de veertig die onder de hoofdfilm tussen de geparkeerde auto's door holt en zijn nek naar links en rechts uitrekt. Dat soort dingen valt mensen op. Een tiener in de cabrio van zijn vader fluit naar me, en de meisjes die bij hem op de voorstoelen zitten gepropt zwaaien spottend. Onwillekeurig zwaai ik terug.

Als ik tussen alle rijen door ben gezigzagd, begin ik om het terrein heen te lopen. Ik tuur de beschaduwde velden in. Elke rij maïsplanten is een nieuwe kans om Sam te zien staan op de plek waar hij zich verstoppt en wacht tot ik hem kom zoeken. De verwachting van dat beeld wordt zo sterk dat ik hem een paar keer werkelijk zie staan. Maar als ik stilsta om te kijken, is hij weg.

Ik bereik het einde van het terrein, waar het minste licht komt en alles in een diepzeegloed baadt. De rijen maïsplanten lijken hier verder uit elkaar te staan en donkerder. De enige onderbreking van de horizon is het dak van een boerderij in de verte. Geen lichten achter de ramen. Door met mijn ogen te knippen probeer ik scherper te zien, maar mijn blik wordt vertroebeld door tranen die ik niet heb voelen aankomen.

Ik dacht dat je een geest was.

Ik was ook een geest. Maar geesten kunnen geen dingen dóén. Het is veel leuker om het monster te zijn. Het soort monster waarvan je niet weet dat het een monster is, tot het te laat is.

Ik buig me voorover en zet mijn handen op mijn knieën. Hap naar adem. Een pauze waarin de paniek een kans krijgt. De verschrikkelijke dingen die je je voorstelt. Bij wie hij is. Wat ze met

hem zullen doen. Wat ze nu doen. Dat hij nooit meer terugkomt.

Ik zag iemand. Hij keek door het raam naar binnen.

Heb je gezien wie het was?

Een man. Een schim.

Ik ren al terug naar de kiosk, en dan zie ik het.

Een gedaante die tussen de rijen maïs verdwijnt. Even lang als ik, als het niet langer is. Daar. En dan weer weg.

Ik probeer de rijen maïs te tellen tussen de plek waar ik sta en de plek waar de gedaante het veld in is gegaan. Zeven? Acht? Niet meer dan tien. Als ik er negen voorbij ben gelopen, sla ik rechtsaf, het veld in.

De vezelige bladeren slaan me in het gezicht, de stengels knakken als ik ertussendoor dring. Van de buitenkant leek het alsof er tussen de rijen meer ruimte zat, maar nu ik er sta, is er lang niet genoeg ruimte voor een man van mijn afmetingen om zich voort te bewegen zonder gegrepen, getackeld of gesneden te worden. Ik ben niet aan het rennen; ik word meer opgeslokt door een keel die zich samenknijpt.

Hoe kan degene die ik heb gezien nu sneller gaan dan ik? Bij die vraag sta ik stil. Ik ga plat op de grond liggen en tuur tussen de onderkant van de stengels door. Het enige licht dat tot hierbeneden doordringt is een grijze, hemelse nevel. Het mineraalgruis van staalzagerijen.

Ik beveel al mijn lichaamsdelen stil te liggen.

De gedachte komt bij me op dat ik in de tijd tussen Sams verdwijning en nu gek moet zijn geworden. Plotselinge waanzin. Dat zou de avondduik in het maïsveld kunnen verklaren. Iets najagen wat er waarschijnlijk helemaal niet is geweest.

Maar dan is het er wel.

Een paar stevige schoenen dat zich naar de andere kant van het maïsveld haast. Zo'n dertig meter voor me uit, een paar rijen naar links.

Ik krabbel overeind. Kreun om mijn knieën die op slot zitten, de spieren die in mijn heupen branden. Ik gebruik mijn handen om me vooruit te trekken. Trek maïsplanten uit de grond en gooi ze achter me neer, waar ze als andermans voetstappen neervallen.

Om de paar stappen even naar de boerderij in de verte gluren, en ik ga een rij verder lopen om ermee in een rechte lijn te blijven. Alsof ik weet dat de gedaante daarheen gaat. Alsof ik een plan heb.

Ik hef mijn hoofd weer, en als ik naar het puntdak speur, zie ik de gedaante. Hij snelt in de richting van de boerderij. Een glimp van beweging tussen de gevederde toppen van de maïsplanten door. Donkerder dan de nacht, die strak over het maïsveld is gespannen.

Ik duik naar voren. Knipper met mijn ogen om weer een glimp van de gedaante, tussen de rijen, goed te kunnen zien. Maar wat was het dan? Niet uitgesproken man of vrouw, geen opvallende kleding, geen hoofddeksel, geen zichtbaar haar. Geen gezicht. Een vogelverschrikker die van zijn stok is gesprongen.

Als ik nu roep, is het niet naar Sam, maar naar datgene wat daar met mij in het veld is.

‘Breng hem terug! Breng hem terug!’

Er klinkt geen bedreiging in door. Geen wraak in het vooruitzicht. Het is weinig meer dan gehijg van een vader dat er in de vorm van woorden uit komt.

Ineens sta ik op het erf van de boerderij. Het gras is hoog opgeschoten om een schommel heen. De verf bladdert van de luiken. De ruiten zijn ingegoooid.

Ik loop naar de achterkant. Er staat nergens een auto. Geen teken dat er iemand is geweest sinds het onheil dat de laatste bewoners heeft weggejaagd.

Ik sta even stil om te bedenken wat ik nu moet doen. Op dat moment begeven mijn benen het. Ik val op mijn knieën alsof ik word gedreven door een plotselinge behoefte om te bidden. Boven het bonken van mijn hart uit luister ik of ik wegstervende voetstappen hoor. Zelfs het geluid van de film dringt niet tot me door. Het enige geluid is het statische tjirpen van krekels.

Het enige wat te zien is, is het scherm van de Mustang. Achter een zee van maïsstengels, maar toch duidelijk te zien. Een stille griezelveorstelling die zoveel diepgaander en geloofwaardiger is dan die van mij.

Terwijl ik ernaar kijk, dringt het tot me door. Een waarheid die ik nooit aan iemand zou kunnen bewijzen, maar die daardoor niet minder zeker is.

Ik weet wie dit gedaan heeft. Wie mijn zoon heeft meegenomen. Ik weet hoe hij heet.

Ik kniel in het hoge gras van de verlaten boerderij en staar naar het gezicht ervan. Twaalf meter hoog, boven de oogstvelden uit-torenend, met lippen die geluidloos bewegen en de nacht recht-streeks aanspreken alsof ik tot een god bid. Een monsterlijke uit-vergroting die gemaakt is van licht op een wit scherm.

De rol waarvan alle acteurs zeggen dat hij de leukste is om te spelen. De slechterik.

I

De Kensington-kring

I

VALENTIJNSDAG 2003

‘Liefdeskaarten!’

Het is Sam, mijn zoon van vier. Hij rent mijn kamer in en springt op het bed om met krijt getekende valentijnskaarten over me uit te strooien.

‘Het is liefdesdag,’ bevestig ik. Til zijn T-shirt op om een windkus op zijn buik te geven.

‘Wie is jóúw valentijn, papa?’

‘Ik denk dat dat mama moet zijn.’

‘Maar die is er niet.’

‘Dat geeft niet. Je kunt iedereen kiezen die je maar wilt.’

‘Echt?’

‘Zeker weten.’

Daar denkt Sam over na. Zijn vingers vouwen een kaart dubbel en weer terug. De glitters zwemmen rond in de nog natte lijm.

‘En wie is jouw valentijn?’ vraag ik. Emmie is onze vaste oppas. ‘Misschien iemand van de crèche?’

En dan verrast hij me. Dat doet hij vaak.

‘Nee,’ zegt hij, en hij geeft me zijn papieren hart. ‘Dat ben jij.’

Dit soort dagen, de onvermijdelijke kalenderfeesten – Kerstmis, Nieuwjaar, Vaderdag, Moederdag – zijn erger dan andere dagen.

Ze herinneren me aan mijn eenzaamheid. En dat die eenzaamheid zich in de loop der jaren dieper in me heeft gegraven, in mijn vlees en botten. Een sluimerende ziekte.

Maar de laatste tijd is er iets veranderd. Een groeiende leegte. Het volle, lege gewicht van verlies. Ik dacht dat ik de afgelopen drieënhalve jaar had gerouwd, maar misschien kom ik nu pas bij van de schok en moet het echte verdriet nog komen.

Sam is alles.

Die ene zin helpt nog steeds. Maar in de maanden direct na Tamara's dood was het meer dan alleen iets om je op te richten. Het was een reddingsboei. Geen eigen wensen, geen ik. Het verbod op dromen dat ik mezelf oplegde heeft me bijna gevoelloos gemaakt – daar is makkelijker mee om te gaan dan te veel voelen en dromen.

Maar misschien is dat een vergissing geweest. Misschien had ik niet moeten denken dat je kon leven zonder iets voor jezelf. Als leven vereist dat je niets bent, dan leef je uiteindelijk niet meer.

Ik ga het niet over Tamara's laatste dagen hebben. Ik wil best allerlei wangedrag, slechte inschattingen en overtreden wetten opbiechten. En ik ben bereid 'de diepten van mijn herinnering te verkennen' (zoals het geneuzel op het omslag van over-zee-staarromans het altijd uitdrukt), ook al krijg ik er de felste scheuten van spijt door. Maar ik ga je niet vertellen hoe het was om de pijn van mijn vrouw te zien. Om haar te zien sterven.

Maar dit wil ik wel zeggen: haar verliezen heeft mij de ogen geopend. Voor de duizenden uren dat ik mijn tanden heb stukgebeten op ambities, kleine ergernissen op kantoor en de schijnbaar wanstaltige onrechtvaardigheden van het dagelijks leven. Voor alle gemiste kansen om niet te denken maar te doen. Kansen om te veranderen. Om te zien dat ik kon veranderen.

Toen Tamara doodging, was ik net eenendertig geworden. Nog niet eens op de helft van mijn leven. Maar toen ze ging, werd er een wreed licht geworpen op hoe compleet dit leven had kunnen zijn. Hoe compleet het wás, als ik het maar zo had gezien.

Als pasgetrouwd stel hadden we het huis in een zijstraat van Queen Street gekocht, voordat de yogascholen, de dure kapsalons en de seksshops er kwamen. Toen was de enige yoga die werd beoefend die van de dronkaards die opgevouwen tegen winkelpuien lagen, en de enige erotiek was een halfuur met een van de dames die op de hoek tippelden. Toen kon ik me de maandelijkse hypotheekaflossing nauwelijks veroorloven, en nu kan ik het me niet veroorloven het te verkopen. Niet als ik in de buurt van het centrum wil wonen.

En dat wil ik. Al was het alleen maar omdat ik graag naar mijn werk loop. Ondanks alle ongemakken van het vele nieuwe geld dat binnenstroomt, biedt Queen Street West nog steeds genoeg drama voor de voetganger. Punkers die voor de Big Bop een stel grauwend mastiffs staan op te hitsen. Een koor van in zichzelf pratende gekken die hun pilletje zijn vergeten. De vent die me elke ochtend een blok lang achternaloopt en vraagt of ik een broodje prosciutto voor hem wil kopen (daar is hij heel uitgesproken in) en die me om een of andere reden Steve-o noemt. Om maar te zwijgen van de ambulances die degenen weghalen die gisteravond te laat kwamen voor het laatste bed bij het Leger des Heils.

Het is een periode in de geschiedenis van de stad dat iedereen het heeft over hoezeer Toronto verandert. Meer bouw, meer nieuwkomers, meer manieren om geld te verdienen en uit te geven. Meer om bang voor te zijn. De verhalen over zinloos geweld, inbraken, beschietingen vanuit auto's, aanvallen zonder reden. Maar dat niet alleen. Het is niet de dreiging die altijd is uitgegaan van de 'zij' uit onze fantasie, maar in potentie van iedereen, zelfs van onszelf.

Er hangt nu een spanning op straat, de agressie die samengaat met onverzadigbare verlangens. Want er wordt meer dan ooit aangeboden, er is meer te willen. Dat soort verandering, zoals die zich hier voltrekt, snel en onbeheersbaar, heeft tot gevolg dat mensen anderen op een nieuwe manier gaan zien. Als een markt. Een grafiek. Kruiwagens.

Wat we gemeen hebben, is ons verlangen naar meer. Maar ver-

langen heeft een keerzijde. Het kan mensen die gewoon vreemden waren veranderen in concurrenten.

Ik loop Queen Street helemaal af naar Spadina Avenue, dan richting het meer, naar het kantoor van de *National Star* – ‘*The New York Times* van Toronto’, zoals in een bijzonder slecht gevonden advertentie werd gezegd. Hier ben ik begonnen. Als opstandige jonge vent die geen echte reden had om opstandig te zijn en die al snel van redacteur opklom tot de jongste boekrecensent van de krant. Mijn torenhoge normen werden geschraagd door de overtuiging dat al die zogenaamde schrijvers die ik had neergesabeld op een dag zouden inzien dat ik recht van spreken had. Op een dag zou ik zelf een boek voortbrengen.

Zolang als ik me kan herinneren heb ik het gevoel gehad dat ik iets in me had wat zijn weg naar buiten wel zou vinden. Dat was waarschijnlijk het gevolg van een eenzame jeugd als enig kind, waarin boeken vaak mijn enige vriend waren. Weekenden waarin ik het vermeed naar buiten te gaan en opgekruld op de zonnige plekken van het vloerkleed Greene, Leonard en Le Carré verslond en peinsde over de onbereikbare James, Faulkner en Dostojevski. Met de vraag hoe ze het deden. Werelden creëren.

Waar nooit twijfel over bestond, was dat ik me bij hen zou voegen als ik groot was. Niet noodzakelijkerwijs als hun gelijke, maar als deelnemer aan dezelfde nobele activiteit. Ik accepteerde dat ik er misschien niet goed in zou zijn. Aanvankelijk. Maar ik kon het harde werk dat in mijn lievelingsboeken was gaan zitten voelen en was bereid me te wijden aan het langzame leerproces.

Als ik er nu op terugkijk, moet ik het schrijven hebben gezien als een soort religieuze bezigheid. Een volledige toewijding aan ambachtelijke arbeid en oprechte ontboezemingen die ondanks haar goddeloosheid niet minder heilig was. Ten slotte wachtte mij de verlossing. De mogelijkheid een verhaal te scheppen dat voor me sprak, dat beter zou zijn dan ik. Pakkender, geheimzinniger, wijzer. Waarschijnlijk geloofde ik, toen mijn ouders nog leefden, dat ik hen bij me kon houden door een boek te schrijven. En toen ze er niet meer waren, stelde ik mijn geloof bij: als ik een

boek schreef dat goed genoeg was, zou het hen misschien terugbrengen.

Maar er kwam geen boek.

In plaats daarvan begon ik me, na mijn studie, als freelancer omhoog te typen langs de ladder van plaatselijke sufferdjes en gespecialiseerde tijdschriften ('De nieuwe hond voor een nieuwe jij' voor *Puppy Love!* en 'Wortel schieten, de wortel van het kwaad' voor *Tuinieren*, waarmee ik in hun categorie prijzen heb gewonnen). Toen ik was getrouwd en werd aangenomen bij de *National Stardacht* ik minder aan mijn boek, en meer aan de toekomst in vlees en bloed. Kinderen. Reizen. Maar ik kon niet helemaal ontkomen aan het knagende besef dat ik mijn lotsbestemming ontliiep met huiselijke genoegens. In een afgelegen hoekje van mijn ziel wachtte ik nog steeds. Op de eerste zin. Op een opening.

Maar er kwam geen zin.

Daarna gebeurden er twee dingen tegelijk, die vreemd genoeg met elkaar te maken hadden: Tamara werd zwanger en ik zegde mijn zondagabonnement bij *The New York Times* op. De reden die ik opgaf voor die laatste beslissing was dat ik amper de tijd kon vinden om de vele katernen en bijlagen van elkaar te peuteren, laat staan ze te lezen. En nu de baby op komst was, was het regelrechte verspilling.

De waarheid had echter niets te maken met het besparen van tijd of bomen. Het had te maken met het feit dat ik op het punt was gekomen dat ik de boekenbijlage van de zondagse *Times* niet kon openslaan zonder fysiek pijn te lijden. De uitgevers. De namen van auteurs. De titels. Allemaal van boeken die niet van mij waren.

Dat deed pijn. Niet emotioneel, geen pak slaag voor het ego. Het deed pijn zoals nierstenen pijn doen, of een voetbal tegen je ballen – onmiddellijk, onbeschrijflijk, kritiek. De recensies zelf deden er zelden toe. Meestal kon ik het niet opbrengen de redelijk positieve uit lezen. En de negatieve waren te vaak onvoldoende balsem voor mijn lijden. Zelfs het meest elegante vandalisme, de meest plompverloren pogingen carrières onderuit te halen,

wezen me er alleen maar op dat hun slachtoffer iets had voortgebracht wat het waard was af te zeiken. O, op een regenachtige zondag wakker te worden en te weigeren uit bed te komen omdat je bang bent in de *Times* onderuitgehaald te worden! Wat zou dat een zoete kwelling zijn, vergeleken bij het langzaam doodbloeden in niemandsland, het fantaseren van woorden die het waard waren te worden afgekraakt.

Toen kwam Sam, en het ergste verlangen verdween.

Ik was verliefd – op Tamara, op mijn zoon, zelfs op de wereld, die ik voordien niet zo geweldig had gevonden. Ik staakte mijn pogingen om te schrijven. Ik had het te druk met gelukkig zijn.

Acht maanden later was Tamara er niet meer.

Sam was nog een baby. Te jong om zich zijn moeder te herinneren, waardoor ik alle herinneren voor ons allebei opsloeg.

Niet lang daarna begon ik weer helemaal opnieuw te geloven. Te wachten op een manier om dat ene ware verhaal te vertellen dat de doden kon doen herrijzen.

De degradaties begonnen even nadat ik na mijn rouwverlof weer was begonnen met werken. We hoorden dat met het nieuwe millennium een nieuw soort ‘gebruikersvriendelijke’ krant was geboren, een krant die kon concurreren met de bedreigende opkomst van internet, nieuwskanalen op tv en wijdverspreid functioneel analfabetisme. Lezers waren ongeduldig geworden. Woorden die in te groten getale kwamen, verspilden hun tijd alleen maar. Als gevolg daarvan heette het katern Kunst voortaan Entertainment. Onderwerpen werden ingekort om plaats te maken voor ‘nieuws’ over beroemdheden en foto’s van filmsterren die met een zonnebril op hun neus en een enorme beker latte rondliepen. Er werden memo’s rondgestuurd waarin we werden opgeroepen onze stukken niet meer te schrijven voor volwassenen die geïnformeerd wilden worden, maar voor pubers met ADHD.

Laten we maar zeggen dat het geen beste tijd was voor het boekenkatern.

Niet dat de neergang van mijn carrière van de ene dag op de

andere een feit was. Ik gleet geleidelijk langs de ladder van eerbhaarheid omlaag, van literair columnist (die genietend, sarcastisch, bijna iedereen ervanlangs gaf) tot allround entertainment-schrijver (het introduceren van sterretjes en bijhouden van de opbrengsten van films), een paar maanden als 'junior necroloog' (de 'senior' was vijf jaar jonger dan ik), voor het ontegenzeggelijke einde van de lijn, de vuilnisbak van alle kranten: tv-recensent. Ik had geprobeerd de redacteur zover te krijgen om er op zijn minst 'tv-programmarecensent' onder te zetten, maar toen ik de week daarna het supplement *Buisnieuws!* opensloeg, zag ik dat ik niet eens meer een naam had en dat ik nu gewoon 'Zitvlees' was.

En dat klopt ook wel zo'n beetje. Tijdens de afgelopen maanden van professioneel wegwijnen ben ik steeds meer tijd op verschillende leunstoelen en matrassen gaan doorbrengen: mijn bed, waar ik 's ochtends steeds langer in blijf liggen, de stoel in de spreekkamer van mijn therapeut, die ik glimmend van het zweet achterlaat, en de bank in het souterrain, waar ik de hersenloze sitcoms, misdaadseries en realityshows doorspoel die samen dezelfde uitwerking op me hebben als een verdovend middel, net als de kalmerende pilletjes die ze bij bewoners van een psychiatrische inrichting onder de tong stoppen.

Daar hoef ik me natuurlijk niet voor te schamen. In elk geval niet meer dan voor de meeste dingen die we doen om geld te verdienen, omdat er helaas zo weinig betaalde banen waren bij Walvisredders, Afrikaanse Puttengravers en Red de Aarde.

Het probleem is dat het idee uit mijn jeugd bijna ongemerkt weer in mijn oor is komen fluisteren. Een duistere, magische bezwering. Een belofte van de duivel.

Misschien, als ik de juiste woorden maar in de juiste volgorde kon zetten, zou ik gered worden. Misschien kon ik verlangen omzetten in kunst.

Aan de doorgewinterde recensent kleeft een onvermijdelijk soort verbittering. Dat komt doordat de aard van het werk je er dagelijks aan herinnert dat je tweederangs bent. Je begint niet met de hartenwens boeken te beoordelen, maar om ze te schrijf-

ven. Voorstellen iets anders te doen zou overeenkomen met iemand proberen over te halen jockeys te wegen in plaats van op een renpaard te rijden.

Als je bewijs nodig hebt, kijk dan eens naar de vijf toetsenbordratelende en starende zielen die op kantoor om me heen zitten. Samen banen we ons een weg door het drijfhout dat elke ochtend op de golven van de moderne cultuur aanspoelt. Zelfs de boekenafdeling. Mijn vroegere domein. Nu verantwoordelijk voor het vullen van een enkele verwaarloosde pagina op zaterdag. Maar toch een betere plek dan waar ze mij hebben neergezet.

En hier zitten we dan. In de hoek. Geen raam op nietmachine-worp afstand. Een plek die mijn collega's Het pornopaleis noemen, vanwege de wankele stapels zwarte videobanden overal. En het is ook porno. Het is tv. Een beschamend verslavend genoegen waar we allemaal alleen maar meer van willen.

Er staat een doos met nieuw materiaal op mijn stoel. Ik haal er het eerste product uit – een realityprogramma dat belooft deelnemers in bikini te laten zien die levende spinnen eten – en dan komt Tim Earheart binnen, een van de onderzoeksjournalisten van de krant, die me op de rug slaat. Je zou het niet zeggen, maar Tim is mijn beste vriend hier. Het dringt nu met een schok tot me door dat hij misschien wel mijn enige vriend waar dan ook is.

'Heb je nog een *Wilde meiden*?' vraagt hij, terwijl hij tussen de banden rommelt.

'Ik dacht dat jij meer het documentairetype was.'

'Mijn vrouw is een week weg. Misschien blijft ze wel weg.'

'Is Janice ervandoor?'

'Ze is erachter gekomen dat mijn bron van het verhaal over de Hell's Angels van vorige week de vriendin van een van de motorrijders was,' zegt Tim met een treurige glimlach. 'Laten we het erop houden dat ik dieper undercover ben gegaan dan Janice prettig vond.'

Als het waar is dat zijn meest recente vrouw is vertrokken, dan wordt dit huwelijk nummer drie dat bij Tim op de klippen loopt. Hij wordt volgende week zesendertig.